

Zpráva o šetření

ve věci Mgr. V. S.

Stěžovatelka podala v říjnu r. 2014 podnět proti Městskému úřadu Bruntál (dále také jako „OSPOD“) ve věci výkonu sociálně-právní ochrany a kolizního opatrovnictví nezletilé K. V., nar. 1996.

A - Předmět šetření

Stěžovatelka namítala, že OSPOD nepostupuje v nejlepším zájmu dítěte - zvláště při výkonu kolizního opatrovnictví v soudním řízení o svěření nezletilé do její pěstounské péče. Nezletilá dívka, o kterou stěžovatelka pečuje, je osobou se zdravotním postižením a užívá psychiatrickou medikaci.

Stěžovatelka namítala, že kolizní opatrovník se bez omluvy nedostavil k soudnímu jednání dne 13. 11. 2014, soudu nepodal žádnou zprávu o dítěti a nereagoval na telefonickou výzvu soudkyně ke zmocnění přítomné sociální pracovnice, jež zastupovala v soudním řízení bratra K. a byla na jednání přítomna. Stěžovatelka se obávala toho, že se kolizní opatrovník nedostaví ani k dalšímu soudnímu jednání dne 28. 11. 2014. Přitom rodiče nezletilé i sama nezletilá dívka s pěstounskou péčí souhlasili.

Dne 14. 11. 2014 jsem ve věci zahájila šetření.

B - Skutková zjištění

O případu nezletilé dívky se OSPOD dozvěděl dne 30. 6. 2014, kdy ho místně příslušný Městský úřad Orlová požádal o prošetření poměrů u stěžovatelky, neboť dívka měla být v krátké době propuštěna z psychiatrické léčebny a přála si jít bydlet k ní. Tehdy OSPOD obdržel informaci, že nepůjde o pěstounskou péči, neboť je možné, že se „matka dá dohromady“, a byly mu zaslány informace od zletilé sestry dívky o opakovaném zhroucení dívky, kterou bylo nutné hospitalizovat na psychiatrii, o jejím přání žít u stěžovatelky, o úmyslu utéct od matky, o alkoholismu matky (doprovázeném halucinacemi a inkontinencí), o špatném chování matky k dětem (slovní agresivita) a o jejím citovém vydírání dívky. Dále sestra dívky sdělila informace o násilí mezi zletilým synem, který matku navštěvuje, a matkou, které mělo za následek hospitalizaci matky, a o riziku, že dojde k napadení dívky. Neméně vážná informace se týkala toho, že matka využívá příspěvek na péči o nezletilou k jiným účelům než je pokrytí nákladů na sociální služby. Dále OSPOD obdržel informaci od Městského úřadu Orlová, že matka připustila, že sice užívá alkohol, ale není závislá, nebude mít problém přestat alkohol konzumovat a bude respektovat přání dítěte žít jinde. Otec podpořil tvrzení zletilé dcery a uvedl, že může přebrat péči o bratra dívky, péči o nezletilou dceru se zdravotním postižením nezvládne.

Téhož dne se sociální pracovnice Bc. Pražáková, DiS., negativně vyjádřila k tomu, aby stěžovatelka převzala dívku do péče, což odůvodnila nezakončenou

přípravou pro pěstouny a tím, že syn stěžovatelky má psychické onemocnění. Její názor rozporovala psycholožka Mgr. D., která stěžovatelku označila za vhodnou osobu k péči o dítě. Upozornila na to, že stěžovatelka na sociální pracovníci Bc. Pražákovou, DiS., v minulosti podala stížnost.

Při sociálním šetření OSPOD dne 1. 7. 2014 stěžovatelka vyjádřila přání s nezletilou trvale bydlet a být jí nápomocna s každotýdenní dopravou na internát. Uvedla, že není skutečná teta nezletilé, že se znají 3 roky; v minulosti u ní dívka pobývala 6x na návštěvě.

Stěžovatelka převzala dívku do své péče dne 3. 7. 2014 z psychiatrické léčebny, a to bez soudního rozhodnutí. Původní orgán sociálně-právní ochrany dítěte, Městský úřad Orlová, písemně sdělil nemocnici, že dívka vyslovila přání bydlet u stěžovatelky z důvodu nadměrného požívání alkoholu její matkou, která svou závislost na alkoholu přiznala a souhlasila, aby dívka byla v péči jiné osoby. S tím souhlasil rovněž otec.

Již dne 7. 7. 2014 se stěžovatelka dostavila na OSPOD, žádala o pomoc s vyřizováním psychiatrických léků pro dítě, oznámila změnu trvalého pobytu dítěte a žádala o pomoc se sepsáním návrhu na pěstounskou péči. Záznam vypovídá o tom, že sociální pracovníce Mgr. Pavlisková telefonicky kontaktovala Městský úřad Orlová, pro který byl krok neočekáván.¹ Sociální pracovníce jí sdělila, že jelikož nemá dívku svěřenou do péče soudem, musí v souvislosti s návštěvou lékaře získat souhlas rodičů.

Dne 10. 7. 2014 žádala stěžovatelka OSPOD o další pomoc, a to ve věci příspěvku na péči pro dívku, a informovala OSPOD o tom, že podala návrh na předpěstounskou péči.

Spisovou dokumentaci Om po změně místní příslušnosti obdržel OSPOD od Městského úřadu Orlová dne 12. 8. 2014.² Zde je výtah z obsahu spisové dokumentace Om, s níž se tehdy OSPOD seznámil poprvé:

- Úřední záznam o sociálním šetření v bydlíšti matky ze dne 23. 6. 2014, kdy byla zastižena pod vlivem alkoholu.
- Záznam o telefonátu sociální pracovníce se stěžovatelkou ze dne 27. 6. 2014, po němž sociální pracovníce konstatuje v e-mailu, že po převzetí dívky by měl být podán návrh na pěstounskou péči.
- Záznam o rozhovoru s dívkou ze dne 1. 7. 2014, která si přála bydlet u stěžovatelky a hovořila o alkoholismu matky.
- Informace, že není důvod pro vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny ve smyslu stanovení § 6 zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

Dne 25. 8. 2014 podala stěžovatelka návrh na svěřením dívky do péče předběžným opatřením, kterému soud vyhověl.

Dne 22. 9. 2014 OSPOD získal informaci, že soud rozhodl dne 3. 9. 2014 o svěřením nezletilé do péče stěžovatelky předběžným opatřením. Téhož dne žádal OSPOD soud o zaslání originálu usnesení s vyznačenou doložkou vykonatelnosti.

¹ Městský úřad Orlová měl za to, že stěžovatelka bude o nezletilou pečovat jako cizí osoba jen se souhlasem rodičů.

² Spisová dokumentace čítá pouhých 20 listů.

Dne 24. 10. 2014 OSPOD obdržel usnesení o svém kolizním opatrovnictví ve věci péče a výživy dítěte a žádost o prošetření poměrů u stěžovatelky.

Dne 3. 11. 2014 obdržel OSPOD předvolání k soudnímu jednání ve věci péče a výživy na den 13. 11. 2014. Téhož dne došlo k jednání mezi dvěma sociálními pracovníci OSPOD věcně se zabývajícími náhradní rodinnou péčí Bc. Pražákovou, DiS., a Mgr. Pavliskovou, které se shodly na tom, že **není třeba pěstounské péče, neboť nezletilá dosáhne 11. 12. 2014 zletilosti**. Dále je v záznamu uvedeno: „**Je velmi žádoucí a v nejlepším zájmu nezletilé, aby mohla vyrůstat ve své původní rodině.**“ To je odůvodněno zněním ustanovení § 1 zákona o sociálně-právní ochraně dětí, že sociálně-právní ochranou se rozumí působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny. Stávající forma péče je dostačující (tzn. péče na základě předběžného opatření). Podle sociální pracovnice **není důvod vyhodnocovat situaci dítěte a jeho rodiny z důvodu ohrožení dítěte, neboť je nyní sledováno v péči cizí osoby**. Sociální pracovnice došla k závěru, že spis neobsahuje informace o dlouhodobém zanedbávání dívky.

Sociální pracovnice Bc. Pražáková, DiS., si ověřovala u původního orgánu sociálně-právní ochrany dětí, že neexistují dřívější záznamy o nevhodném chování matky vůči dětem. Dne 6. 11. 2014 uskutečnila návštěvu ve škole, kde zjistila, že dívka má individuální plán a toho dne tam není. V záznamu ze dne 7. 11. 2014 sociální pracovnice dochází k závěru: „*S ohledem na blížící se osmnáctiny již není nutné upravovat poměry na základě pěstounské péče. Naopak je žádoucí pracovat na obnově funkce rodiny.*“

Dne 7. 11. 2014 si OSPOD vyžádal zprávu o šetření poměrů v bydlišti rodičů od Městského úřadu Karviná a 17. 11. 2014 si vyžádal zprávu ze školy. Dne 12. 11. 2014 poslal OSPOD v odpoledních hodinách do datové schránky soudu vyjádření, že nejsou poznatky o dlouhodobém zanedbávání péče o nezletilou ze strany matky, pěstounská péče by představovala citelný zásah do života dítěte. Uvádí: „*Vzhledem k tomu, že ... bude v brzké době zletilá, jeví se nám jako nadbytečné upravovat její situaci pěstounskou ... péčí. V současné době je situace upravena na základě usnesení ..., kterým byla předána do péče paní S.*“ Dále pak: „*Pěstounská péče sama o sobě nezaručuje pěstounovi nějaké výsadnější postavení oproti rodičům, např. při různém vyřizování, neboť rodiče v tomto případě i nadále zůstávají zákonnými zástupci. Za měsíc se již může sama ... svobodně rozhodnout kde, s kým a jak chce žít. Není nutné již v tento okamžik upravovat tuto situaci soudní cestou.*“

OSPOD mi tentýž názor prezentoval v přípisu ze dne 14. 11. 2014. Vedoucí odboru sociálních věcí Mgr. Májková dále uvedla: „*V současné době je dívka zaopatřena, její poměry jsou upraveny na základě usnesení..., kterým byla předána do péče paní Mgr. V. S.*“ Na otázku, zda se dostaví kolizní opatrovník na soudní jednání dne 28. 11. 2014, vedoucí odpověděla, že soud OSPOD dosud neinformoval o termínu, na kdy bylo jednání odloženo. K námitce, že se kolizní opatrovník bez omluvy nedostavil k soudnímu jednání, uvedla, že omluva byla zaslána a doručena do datové schránky soudu 12. 11. 2014, tj. den před soudním jednáním. Ohledně dotazu na telefonický rozhovor se soudkyní uvedla vedoucí, že jí není známo, že by soudkyně s někým telefonicky hovořila.

Dne 19. 11. 2014 se uskutečnilo jednání stěžovatelky a vedoucí OSPOD Mgr. Božkové u starosty, který vyzval vedoucí OSPOD k přehodnocení stanoviska kolizního opatrovníka.

Při místním šetření právniček Kanceláře veřejného ochránce práv dne 24. 11. 2014 vyšlo najevo, že příslušná sociální pracovnice Bc. Pražáková, DiS., má spis nezletilé k dispozici až od listopadu r. 2014. V rámci organizace práce byl předtím přidělen jiné sociální pracovnici, která má na starosti péči jiných osob (nikoliv pěstounů). OSPOD setrval na svém názoru, že nepodpoří pěstounskou péči, proto jsem v této věci oslovila dne 26. 11. 2014 tajemnici Městského úřadu Bruntál Ing. Alenu Skácelovou, Ph.D., která se zavázala věc konzultovat s krajským úřadem.

Dne 28. 11. 2014 kolizní opatrovnice u soudního jednání souhlasila s pěstounskou péčí a vzdala se práva na odvolání.

C - Hodnocení věci ochránkyní

Zájem dítěte musí být v souladu s čl. 3 Úmluvy o právech dítěte³ předním hlediskem při jakékoliv činnosti týkající se dětí, uskutečňované mj. správními orgány.

Článek 7 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením⁴ zaručuje dětem se zdravotním postižením, že při jakékoliv činnosti, která se jich týká, bude předním hlediskem jejich nejlepší zájem. Děti se zdravotním postižením mají právo svobodně vyjadřovat své vlastní názory ve všech záležitostech, které se jich dotýkají, přičemž se jejich názorům musí věnovat náležitá pozornost odpovídající jejich věku a zralosti, a při realizaci tohoto práva jim státy poskytují pomoc přiměřenou jejich zdravotnímu postižení a věku.

Počátek praktických problémů stěžovatelky a dívky spatřuji v tom, že se dívka ocitla v péči stěžovatelky bez soudního rozhodnutí, pouze na základě souhlasu matky, přiznávající závislost na alkoholu, a otce, který deklaroval, že péči o dcery se zdravotním postižením nezvládne. Nadto se jednalo o dítě, které bylo se souhlasem Městského úřadu Orlová propuštěno z psychiatrické léčebny, užívalo psychiatrickou medikaci a bylo zdravotně postižené natolik, že k jeho pohybu je zapotřebí invalidní vozík nebo berle. Městský úřad Orlová poskytl OSPOD nesprávnou informaci o dalším charakteru péče o dívku, když v e-mailu ze dne 30. 6. 2014 tvrdil, že nepůjde o náhradní rodinnou péči, zatímco v e-mailu adresovaném jinému úřadu ze dne 27. 6. 2014 po telefonátu se stěžovatelkou uvedl, že má být podán návrh na pěstounskou péči.

Výše uvedené nemůže jít k tíži Městského úřadu Bruntál. Tento úřad však od 1. 7. 2014 věděl o úmyslu stěžovatelky trvale pečovat o dívku, neboť deklarovala, že ji bude dovážet na internát, to znamená, že o ni bude pečovat i v době školního roku. Již od 7. 7. 2014 věděl o změně trvalého bydliště dítěte a o úmyslu stěžovatelky ho přijmout do pěstounské péče, dozvěděl se rovněž o potížích s předepisováním psychiatrické medikace (a dne 10. 7. i o problému s převedením příspěvku na péči). Pomohl sice sepsat stěžovatelce návrh na svěřením dítěte do pěstounské péče, ale neinformoval ji o možnosti podat návrh na svěřením nezletilé do péče formou předběžného opatření. Spisovou dokumentaci Om se závažnými informacemi mu předchozí orgán sociálně-právní ochrany dětí postoupil dne 12. 8. 2014.

³ Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb.

⁴ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 10/2010 Sb. m. s. o sjednání Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením.

Jak jsem uvedla výše, OSPOD neporadil stěžovatelce, aby podala návrh na vydání předběžného opatření, od jehož vykonatelnosti by jí a dívce vznikl nárok na dávky pěstounské péče.⁵ Neporadil jí to v situaci, kdy dívka (se zdravotním postižením a psychickými potížemi) u matky bydlet nechtěla, žila u stěžovatelky jen na základě souhlasu rodičů, který mohl být kdykoliv zrušen, přičemž návrat do rodinného prostředí by představoval pro dítě neúnosné riziko (zejm. přiznaný alkoholismus matky). Návrat do takového prostředí by byl pro dívku rizikem i z důvodu její omezené mobility a schopnosti obrany, která souvisí s postižením pohybového ústrojí. Existovaly zde důvody pro podání návrhu na vydání předběžného opatření, který nakonec z vlastní iniciativy podala v závěru měsíce srpna stěžovatelka a kterému soud v září r. 2014 vyhověl.

Stěžovatelka zůstala stran podání předběžného opatření zcela nepoučena, což dokresluje i fakt, že se na soud obrátila i se žádostí o přiznání příspěvku na úhradu potřeb dítěte, ačkoliv tato věc nespadá do rozhodovací činnosti soudu. **Postup OSPOD v této věci hodnotím jako neodborný, stěžovatelce se nedostalo od OSPOD zásadní informace o možnosti žádat vydání předběžného opatření a dítě zůstávalo u stěžovatelky na „dobré slovo“ a bez uvedení časového rozsahu,** ačkoliv neexistovala žádná prognóza matčiny abstinence (např. započetí protialkoholní léčby).

OSPOD měl povinnost stěžovatelce coby osobě pečující ve smyslu § 4a písm. b) čísla 3 zákona o sociálně-právní ochraně dětí⁶ po vydání předběžného opatření poskytnout minimální rozsah poradenství podle § 4 vyhlášky č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí. Toto poradenství jí mělo být poskytnuto na základě písm. c) při zabezpečení o dítě se zdravotním postižením a na základě písm. f) při uplatňování nároků v oblasti mj. dávek pro osoby se zdravotním postižením. Stěžovatelka přesto zařídila dívce vyšetření u specialistů, v té době byla např. aktuální otázka ortopedické obuvi.

Sociálně-právní ochrana se podle ustanovení § 6 písm. e) výše citovaného zákona zaměřuje zejména na děti, u kterých rodiče neplní povinnosti vyplývající z rodičovské odpovědnosti, pokud tato skutečnost trvá po takovou dobu nebo je takové intenzity, že nepříznivě ovlivňuje vývoj dítěte nebo může být příčinou nepříznivého vývoje dítěte. **OSPOD v sociální práci nezohlednil kombinaci rizikových faktorů** (opakované nervové zhroucení dívky, hospitalizaci v psychiatrické léčebně, její odmítání návratu do rodinného prostředí, zdravotní postižení, informace o alkoholismu matky) a **nepodrobil je žádné analýze, neprovedl sociální diagnostiku** a nezařadil dívku do výše uvedené kategorie ohroženého dítěte. OSPOD bez analýzy rozhodl, že se nejedná o ohrožené dítě, mj. **nesprávně vyhodnotil informace ze spisu Om v tom směru, že nedokazují dlouhodobé zanedbávání dítěte,** když opomenul výpověď zletilé sestry podpořenou otcem, která vyznívá v opačném smyslu, tedy že dochází k dlouhodobému zanedbávání.

S ohledem na výše uvedené konstatuji, že dívka měla být věnována zvláštní pozornost. Po celou dobu (tj. do dovršení 18 let dívky) **OSPOD neměl ujasněno, zda pobyt dívky na psychiatrickém oddělení souvisí se zanedbáváním péče ze strany matky,** jak tvrdila její zletilá sestra, a **zda se tudíž jedná o dítě ohrožené** podle § 6 zákona o sociálně-právní ochraně dětí. Po celou dobu **OSPOD neřešil její**

⁵ Stěžovatelka vynaložila ve zvýšené míře finanční prostředky na dopravu nezletilé k psychiatrovi vzdálenému 50 km od místa bydliště a k dalším specialistům ve vzdálenosti 100 km.

⁶ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

psychický stav, její budoucnost, nezpracoval individuální plán její ochrany (IPOD), v němž by byly zmapovány potřeby nezletilé a pomoc stěžovatelce.

K sociální pracovníci Bc. Pražákové, DiS, byla spisová dokumentace nezletilé v rámci organizace práce na Městském úřadu Bruntál postoupena od její kolegyně až dne 3. 11. 2014, a to v souvislosti s předvoláním k jednání soudu, které se mělo uskutečnit za 10 dnů. Považuji to za **organizační pochybení**, které vedlo k tomu, že sociální pracovnice obdržela spis s prodlevou, 10 dnů před konáním soudního jednání. Nicméně spisová dokumentace čítá pouhých 20 listů – seznámit se s ní nevyžaduje velký časový rozsah.

Podle ustanovení § 1 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, se sociálně-právní ochranou dítěte rozumí mj. ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu a působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny. Dle ustanovení § 5 citovaného zákona je předním hlediskem sociálně-právní ochrany dětí zájem a blaho dítěte, ochrana rodičovství a rodiny a vzájemné právo rodičů a dětí na rodičovskou výchovu a péči. Přihlíží se přitom i k širšímu sociálnímu prostředí dítěte.

OSPOD nevypracoval žádnou variantu, kde a za jakých podmínek bude dívka žít po dosažení 18. roku věku, ale odmítal ji svěřit do pěstounské péče, což považuji za závažné pochybení proti zájmu dítěte, nadto se zdravotním postižením a s psychickými potížemi, které si předtím vyžádaly psychiatrickou hospitalizaci. Není v souladu s nejlepším zájmem dítěte záměrně ho ponechat v provizorním právním režimu, na základě předběžného opatření, když má kolizní opatrovník hájit jeho zájmy v řízení, které směřuje k meritornímu rozhodnutí ve věci (pěstounská péče).

Hodnocení sociální pracovnice Bc. Pražákové, DiS., ze dne 3. 11. 2014, že je velmi žádoucí a v nejlepším zájmu dítěte, aby vyrůstalo ve své rodině, s odkazem na ustanovení § 1 zákona o sociálně-právní ochraně dětí, **je učiněno nezodpovědně, bez zmapování situace dítěte, bez znalosti situace rodičů** – otec nebydlící s matkou již dříve deklaroval, že péči o dceru se zdravotním postižením nezvládne; spis neobsahuje žádný záznam o práci s matkou, ani jedinou informaci o tom, že by např. podstoupila protialkoholní léčbu. Z jakého důvodu tedy sociální pracovnice došla k závěru, že je velmi žádoucí a v nejlepším zájmu dítěte, aby vyrůstalo ve své rodině? Učinění tohoto závěru bylo v **příkrém rozporu s nejlepším zájmem nezletilé dívky**, která (a též její příbuzní) již dříve sdělila, že matka je závislá na alkoholu. Psychický stav dívky se za dobu více než 4 měsíců u stěžovatelky stabilizoval.⁷ Do doby dosažení zletilosti dívky nebylo OSPOD zřejmé, proč se dívka opakovaně nervově zhroutila a o objektivní informace v této věci OSPOD ani neusiloval. Ve spisové dokumentaci je pouze sdělení její zletilé sestry, že to bylo v důsledku matčiny špatné péče související s alkoholismem.

Na základě ustanovení čl. 8 odst. 3 zákona o sociálně-právní ochraně dětí má dítě, které je schopno s ohledem na svůj věk a rozumovou vyspělost posoudit dosah a význam mj. soudního rozhodnutí, právo obdržet od OSPOD informace o všech závažných věcech jeho osoby se týkajících. O dítěti starším 12 let se má za to, že je schopno informaci přijmout, vytvořit si vlastní názor a tento sdělit.

⁷ Alespoň do té míry, že nemusela být opětovně hospitalizována v psychiatrické léčebně. Ve spisové dokumentaci bych očekávala podrobné informace o jejím zdravotním a psychickém stavu, ten však OSPOD vůbec nezjišťoval.

Rozhovor sociální pracovnice s dívkou byl důležitým zdrojem pro stanovisko OSPOD v řízení o svěření dívky do pěstounské péče. Od července, kdy se ocitla v péči stěžovatelky, do listopadu, tedy v období 4 měsíců, s ní však žádná sociální pracovnice nehovořila. Dne 6. 11. 2014 se sociální pracovnice za ní vydala do školy v Ostravě „naslepo“, absolvovala značnou vzdálenost zcela zbytečně (z Bruntálu od Ostravy), neboť dívka měla schválený individuální studijní plán a v tu dobu se nacházela v bydlišti stěžovatelky, tedy nedaleko Bruntálu. Sociální pracovnice samozřejmě nemusela dopředu oznamovat dívce, že ji navštíví, ale mohla si ověřit u třídní učitelky telefonicky, zda ji ve škole zastihne. Poslední aktuální vyjádření dívky pocházelo z července r. 2014, o něm však OSPOD soud neinformoval.

Při místním šetření právniček Kanceláře veřejného ochránce práv sociální pracovnice Bc. Pražáková, DiS., neznala důležité informace ze spisové dokumentace, například o tom, že otec již dříve deklaroval, že by se zvládl postarat toliko o syna, že dcera má být svěřena do péče stěžovatelky.

Je možné polemizovat o tom, zda svěřením do pěstounské péče má smysl u dětí, které v řádu několika měsíců dosáhnou zletilosti. **Jsem však přesvědčena o tom, že nemá-li orgán sociálně-právní ochrany vyřešenu budoucí situaci dítěte, nelze pěstounskou péči odmítat s poukazem na blížící se zletilost⁸ a záměrně ponechávat dítě v provizorním režimu předběžného opatření u osoby, která se chce stát pěstounem.** OSPOD neměl ve prospěch nezletilé sjednanou žádnou jinou variantu, nežli setrvání v péči stěžovatelky, která je známou dítěte, není jeho vlastní tetou, a přesto se postavil proti meritornímu rozhodnutí o pěstounské péči.

Stěžovatelce nelze vytýkat nezprostředkovanou pěstounskou péči, která je běžnou variantou péče o dítě mezi příbuznými či známými dítěte. Nadto v situaci, kdy stěžovatelku oslovil orgán sociálně-právní ochrany dětí⁹ s dotazem, zda by nepřevzala péči o dívku a tato si přála u ní bydlet. Stěžovatelka prokazatelně ode dne 1. 7. 2014 tvrdila OSPOD, že o dívku chce pečovat trvale a OSPOD bylo známo, že se chtěla stát pěstounkou.

Rozpor s řádným výkonem kolizního opatrovnictví spatřuji v tom, že OSPOD **soudu prezentoval chybný názor**, že ze spisu není patrné, že by matka dlouhodobě péči o dívku zanedbávala.¹⁰ Dále vytýkám OSPOD, že **usiloval o záměrné ponechání dívky v provizorní úpravě na základě předběžného opatření**, přičemž spoléhal na to, že do doby dovršení její zletilosti soud meritorně o pěstounské péči nerozhodne. OSPOD v té době neměl zmapovanou rodinnou situaci dívky a neměl k dispozici žádnou variantu ohledně budoucnosti dívky po dosažení zletilosti. Přesto soudu podal zprávu o tom, že již za měsíc, až dovrší zletilosti, se bude moci sama svobodně rozhodnout, kde, s kým a jak bude žít. To považuji za neprofesionální a neempatické vyjádření kolizního opatrovníka, které nebylo podpořeno žádnými objektivními zjištěními ve spisové dokumentaci, vzhledem ke zdravotnímu postižení dívky, k jejím psychickým potížím a psychiatrické medikaci, k nedokončenému studiu, k napjatému vztahu s matkou a ke vztahu s otcem, který sice pravidelně hradil výživné, ale neprojevil zájem, aby s ním dcera bydlela, nadto ve chvíli, kdy s dívkou

⁸ V případě dívky se jednalo o názor OSPOD učiněný 6 týdnů před její zletilostí, do režimu předběžné úpravy se dostala 3 a půl měsíce před zletilostí, stěžovatelka o pěstounskou péči žádala v době, kdy bylo K. 17 let a půl roku.

⁹ Telefonát z Městského úřadu Orlová ze dne 27. 6. 2014.

¹⁰ Viz blíže strana 6 této zprávy.

sociální pracovnice nehovořila, nenavštívila ji v jejím bydlišti a nenabídla jí žádnou variantu budoucího bydlení.

Jako skutečný důvod, proč OSPOD nemínil podpořit pěstounskou péči, se mi jeví zájem OSPOD na tom, aby stěžovatelka a dívka přestaly pobírat pěstounské dávky, ačkoliv tento důvod není explicitně ve spisu Om uvedený. Při místním šetření právniček Kanceláře veřejného ochránce práv vedoucí OSPOD uváděla, že si nepřeje, aby se z dívky stala mladá závislá dospělá. Dívka se bude moci sama rozhodnout, kde a s kým chce žít po dovršení zletilosti - s tím samozřejmě lze souhlasit, ale může to být kdykoliv v době její dospělosti. Za tehdejší situace bylo v jejím nejlepším zájmu, aby setrvala v prostředí u stěžovatelky, kde se prokazatelně zlepšil její psychický stav a která ji podporovala ve studiu. Je třeba zde připomenout, že oba rodiče souhlasili s pěstounskou péčí, přestože jim OSPOD zdůraznil, že v takovém případě je čeká povinnost platit výživné úřadu práce.

Za znak neprofesionality považuji vnášení osobních negativních emocí sociálních pracovníků, zejména vedoucí OSPOD Mgr. Martiny Božkové, s možným dopadem na sociálně-právní ochranu dítěte a též na výkon kolizního opatrovnictví (např. rozladění nad tím, proč si stěžovatelka stěžuje u starosty, u veřejného ochránce práv a nepřišla za ní; výčitky směrem ke stěžovateli, že již dříve neupozornila na problém v rodině dívky).

Pokud mám shrnout úkony v rámci sociálně-právní ochrany dítěte poté, co se Městský úřad Bruntál stal místně příslušným k této činnosti, mohu uvést pouze to, že pomohl sepsat stěžovatelce na její žádost, když se dostavila na OSPOD, návrh na svěření dítěte do pěstounské péče. Závažnými informacemi ze spisu Om, který OSPOD obdržel v srpnu r. 2014, se OSPOD nijak nezabýval. To nepovažuji za řádný výkon sociálně-právní ochrany dítěte.

Telefonický rozhovor mezi zaměstnankyní soudní kanceláře a zaměstnancem OSPOD proběhl, vyjádření stěžovatelky podpořila soudkyně v tom směru, že jim bylo sděleno: „Nemáme na vás čas.“ V současné době však již nepovažuji za účelné zjišťovat další podrobnosti, neboť omluva ze soudního jednání byla doručena soudu včas. V tomto jediném bodě jsem neshledala pochybení OSPOD.

D - Závěry

Na základě výše popsaných zjištění a úvah jsem ve smyslu ustanovení § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv dospěla k přesvědčení, že se Městský úřad Bruntál **dopustil pochybení** spočívajících v tom, že:

- (1) nepoučil stěžovatelku o možnosti podat návrh na svěření dívky do péče předběžným opatřením, i když pro to existovaly vážné důvody,
- (2) neposkytl stěžovateli ve smyslu vyhlášky MPSV č. 473/2012 Sb. poradenství při zabezpečení o dítě se zdravotním postižením a při uplatňování nároků v oblasti mj. dávek pro osoby se zdravotním postižením,
- (3) nesprávně vyhodnotil situaci dívky tak, že se nejedná o ohrožené dítě ve smyslu § 6 zákona o sociálně-právní ochraně dětí,
- (4) nezpracoval individuální plán ochrany dítěte,

- (5) nezvládl věc z organizačního hlediska, když spis dostala kolizní opatrovnice až v listopadu r. 2014, ačkoliv již od září se dívka nacházela v péči stěžovatelky na základě předběžného opatření,
- (6) uměle a záměrně chtěl ponechat dívku se zdravotním postižením a s psychiatrickou medikací v režimu předběžného opatření do její zletilosti, aniž pro ni měl připravenou jakoukoliv jinou variantu než bydlení u (nepříbuzné) stěžovatelky, a tím zbytečně a záměrně prodlužoval soudní řízení,
- (7) podal neobjektivní zprávu soudu, když tvrdil, že ze spisu není patrné, že by matka péči o děti dlouhodobě zanedbávala, neboť nesprávně vyhodnotil výpovědi rodinných příslušníků, které hovoří o opaku; soudu ve zprávě nesdělil alespoň jediný názor dítěte, který byl zachycený ve spisu Om z července r. 2014,
- (8) hodnocení nejlepšího zájmu dítěte (vyrůstat v biologické rodině) provedl zcela nezodpovědně, bez jakýchkoliv relevantních informací o rodině dívky i o ní samé.

Zprávu o šetření zasílám starostovi Městského úřadu Bruntál Ing. Petru Rysovi, MBA, a žádám, aby se v zákonné lhůtě 30 dnů od jejího doručení vyjádřil ke zjištěným pochybením a informoval mě o přijatých opatřeních k nápravě. Zpráva shrnuje mé dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro závěrečné stanovisko.

Zprávu zasílám rovněž stěžovatelce.

Mgr. Anna Š a b a t o v á, Ph.D., v. r.
veřejná ochránkyně práv
(zpráva je opatřena elektronickým podpisem)